

Telegraful

Organ național-bisericesc

Onor. «Asociațiunea» 2 ex. (Of.)

Sibiu

Abonamentul:

Un an 500 Lei. — Șase luni 250 Lei. — Trei luni 130 Lei. — Pentru străinătate un an 900 Lei. — Pentru America 4 Dolari.
Ziarul apare Marțea și Vinerea

Correspondențele

să se adreseze Redacției Telegraful Român strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză
Articole nepublicate nu se înapoiază

Prețul inserțiunilor:

un șir petit 6 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației ziarului Telegraful Român, Sibiu, str. Mitropoliei 45

Omul din Macedonia

Să evadăm pe o clipă din încercuirea prezentului, frământat de griji și de nevoi cari năvălesc asupra omului ca valurile mării asupra ostrovului singuratic.

Sfântul Apostol Pavel e în ajunul debarcării pe țărmul european. Petrece ultima noapte la Troa. De acolo se puteau vedea coastele europene. Poate-că avusesese de gând să debarce la greci și să le propoveduiască Evanghelia. Dar înainte de debarcare avu noaptea o viziune. Ii apărură: omul din Macedonia și-l rugă să treacă în Macedonia ca să-i ajute.

Apostolul nu mai zăbovi nici o clipă. Întărit de viziunea sa, a pornit la drum dis de dimineață în aureola zorilor zilei.

Notăm că toate lucrurile mari se plămădesc din idealuri, purtate pe raze de visuri și vedenii. Soldații, cari au plecat în războiul desrobirii naționale, au visat noaptea în corturi înfăptuirea României întregite.

Visul acesta i-au ajutat să se urce cu bucurie pe rugul jertfei supreme.

— Vino și ne ajută!

Strania apariție a macedoneanului înaintea apostolului Pa-

vel s'a gravat în sufletul lui. L-a căutat pretutindena și nu l-a aflat. În Atena a predicat învierea lui Hristos și Atenienii n'au avut paciență să-l asculte. În Tesalonic a propoveduit a doua venire. În Galatia libertatea prin Hristos, în Filippi și Colossi supremația lui Hristos în lumea intelectuală și morală iar în Corint pe Hristos cel răstignit.

Dar macedoneanul, care i-s'a arătat în vis nu era nicăiri. Apostolul a întâlnit Evrei bigoți, descântători, închinători ai zeilor cu statue de marmoră, lume năcăjită, oameni cari alergau după deșertăciunile vieții. Nimenea nu l-a întâmpinat pe apostol să-i spună: Bine ai venit, pe tine te așteptam; noi am trimis după tine; noi așteptăm ajutorul tău!

Omul din Macedonia a dispărut. Apostolul l-a căutat până la moarte și nu l-a aflat. Alți apostoli aveau să urmeze, să-l caute prin lume. Ca și atunci lumea de azi se pare că trăește în aceleași condiții. Mănâncă, bea, lucrează, studiază, iubește și urăște, se sbuciumă și se acomodează vieții.

Sunt neajunsuri pe care lumea le consideră integrate în destinul vieții. Lumea n'are conștiința pregnantă a nevoilor launtrice ale vieții.

Oprește în loc pe trecătorul de alături și-l întreabă:

— Ești împăcat cu viața ta?

Și-ți va răspunde cu onestitate: Da, merg cu lumea dealvalma. Ai mei sunt sănătoși și sunt mulțămii!

— Dar nu simțеști trebuință de Hristos?

Și-ți va răspunde: ...Până la Hristos... m'aș mulțami și cu altele. Iată, acum sunt în toiul alegerilor și de la această biruință aștept să vie stabilizarea... moralității și a patriotismului. Une-ori socotesc, că mi-ar prinde bine să fiu mai aproape de Hristos, ca să mă scape dintr'un necaz ori dintr'o încurcătură, dar azi n'aș putea vedea, cum aș fi mai fericit fiind alături de Hristos!

Omul din Macedonia s'a făcut nevăzut; sfântul Pavel nu l-a întâlnit nicăiri.

Dar el trăește în lume și apostolii cu viziune îl urmăresc fără încetare. El poate să fie în vr'un colț al țării noastre, și avem datoria a umbla după el, știricind dela om la om, ca să-i dăm de urmă. Omul din Macedonia simbolizează pe celce însetoșează de dreptatea și adevărul lui Hristos. Să-l căutăm pe pământ și în sufletele noastre!

Comemorarea lui Emanoil Gojdu

— Parastas. — Conferență. —

Implinindu-se, în 3 Februar a. c., 69 de ani dela moartea ilustrului mecenat Emanoil Gojdu, neuitatul binefăcător al tinerimii școlare din vechiul Ardeal, s'a comemorat la Arad această pioasă aniversare.

În catedrală s'a celebrat parastas, la care au asistat reprezentanții tuturor oficialităților din oraș.

În aceeași zi, după amiază, s'a continuat comemorarea la Palatul Cultural, unde P. S. Sa episcopul Ortodox al Aradului arată, în cuvântarea sa, rostul acestei festivități ca datorie de recunoștință față de celce s'a gândit meru la soarta studențimii ortodoxe, căreia i-a lăsat o avere uriașă pentru acele vremuri; dar faptul acesta — a încheiat oratorul — trebuie să ne îndemne nu numai la recunoștință, ci în același timp și la imitarea marelui gest al lui Gojdu.

După cuvântul Arhierelui, a urmat conferența dlui profesor universitar și fost ministru, pâr. Ion Lupas, care, în lipsa monografiei despre viața marelui mecenat, a izbutit totuși să prezinte auditorului interesante amănunte din cariera lui Gojdu, începând dela ascendenții săi aromâni cari purtau numele de Popovici, nu Gojdu, și până la testamentul său din 1869.

În legătură cu activitatea politică a lui Emanoil Gojdu, conferențiarul amintește de o adunare ținută în 21 Mai 1848, în Pesta, acasă la Emanoil Gojdu, pentruca români din Bănat, Crișana și părțile ungurene

FOIȘOARA

(4) MONOGRAFIA

bisericii ortodoxe din Crăciunel, protopopiatul Târnavei

de
Pr. Iuliu Moldovan,
din Laslăul mare

Bătrânul Naftailă Goga și cu un alt credincios din Crăciunel, Dumitru Turcu I. Ioan, îmi spuneau adeseori că actuala biserică ortodoxă — după istorisirile părinților lor, a fost edificată cu ajutorul unui domn de pământ (nobil, nemeș) cu numele Borsay din această comună, căruia îi era supuă o parte a iobagilor din sat. Coasta de deal sub care e zidită biserică, era proprietatea lui Borsay, și se întindea până la locul de curte de azi cu casa de lângă «viile domnești», care astăzi formează proprietatea lui Deutsch Albert. El a

donat-o poporului ortodox dându-i ajutor și cu materialul de edificare, pentru a-și putea ridica o altă biserică în locul celei vechi de lemn, ridicată în timpuri străbune — probabil înainte de anul unirii — pe locul cimiterului astăzi al uniților, care biserică împreună cu cimiterul, după cum am văzut, în urma trecerii cător-va credincioși la «unire» s'a luat cu forța dela poporul ortodox, dându-se uniților și preotului lor.

Spuneau bătrânii că pe acel timp se pripășise în sat un preot unit. Făcea slujbe religioase într'o sură, dar neavând biserică și popor, după doi ani de prozelitism religios zadarnic, s'a dus la episcopul său dela Blaj, căruia i s'a plâns că nu-și poate câștiga popor neavând biserică unde să slujească. Deci roagă pe episcop să-i facă rând de biserică, altfel el nu mai stă în Crăciunel. Episcopul i-ar fi răspuns: «Du-te și câștigă-ți mai

întâi popor, pe urmă îți voi face rând și de biserică».

Reîntors în comună și-a continuat munca de prozelitism religios, până când în sfârșit cu promisiuni pe lângă poporul ortodox că pe cei ce vor trece la unire îi va ușura de iobăgie și plată pentru slujbe nu le va cere, a reușit să se împrietească cu vreo câțiva dintre cei mai de rând cari au trecut la unire. Acum pleacă din nou la episcopul său și descoperindu-i succesul obținut îl roagă din nou să-i facă rând de biserică. «Du-te și fi liniștit — îi răspunse episcopul — în curând vei avea și biserică».

Nu trece mult timp, când într'o bună zi poporul se trezește cu solgăbirăul cercului în comună. Acesta adună la un loc poporul întreg cu preotul și epitropul bisericii în frunte și le zice: Acum aveți și uniți în sat, deci să le faceți și lor rând de bise-

rică. Vă dau termin de 30 zile să căutați local, să împlântați șoșii și să vă apucați de lucru». Preotul Nicolae Popovici — căci el servea pe la finea veacului al 18-lea ca preot al bisericii ortodoxe — a protestat cu multă rugămintă în numele poporului, pentru sarcina nedreaptă ce îi se impune — dar solgăbirău a rămas neînduplecat.

Trecând cele 30 zile, în decursul cărora poporul și popa Nicolae nu au făcut nici un pas pentru a ridica uniților biserică, se pomenesc din nou cu solgăbirău pe capul lor, provocându-i și zicându-le: «Mă! vă mai dau încă 8 zile, dacă nici în acest termin nu veți lucra nimic, am să vă iau biserică». Chiar așa s'a și întâmplat. Au trecut și cele 8 zile în cari ei trebuiau să aleagă locul și să așeze șoșii (stâlpii) ca dovadă că s'au apucat de lucru, ei însă nici de astă dată nu au făcut nimic. Ce? Noi să

să-și manifeste dorințele naționale, după felul în care românii ardeleni votaseră rezoluția din 3/15 Mai, acelaș an, la Blaj.

Procesul verbal, al întrunirii pestane dela Gojdu, există. Dezideratele experimentate nu sânt atât de mari ca cele de pe Câmpia Libertății dela Blaj, dar sânt remarcabile. Se recunoaște, guvernul unguresc dela Pesta; se cere să se poarte în spiritul adevăratului liberalism. Se recunoaște limba maghiară ca limbă a statului, adică limba oficială a autorităților între ele, dar limba oficială a localităților și regiunilor românești să fie limba românească. Se cere înființarea unei secțiuni independente, românești, la ministerul de culte. Biserica românească să fie scoasă de sub ierarhia sârbească, și, până la definitivarea unei ierarhii românești, să se institue un comitet bisericesc cu puteri de arhieru.

După acest început de activitate politică Emanoil Gojdu s'a retras în viața privată, și abia la 1861 îl vedem reapărând, acum ca prefect al județului românesc Caraș-Severin.

Aci, deși a stat foarte puțin, a avut o activitate hotărât românească. A introdus în consiliul județean, — care pe vremea aceea era un mic parlament — 250 de români, dintre 400 de consilieri câți erau toți. În oficiile județene a introdus 45 de români, parte localnici, parte de prin alte județe. A sprijinit apoi mișcarea ce s'a pornit pentru înființarea unui liceu românesc la Lugoj, și care n'a reușit deoarece unii dintre inițiatorii mișcării, spre al scoate de sub puterea numai vremelnic românească a administrației județului, vroiau să-l pună sub ocrotirea bisericii ortodoxe, ceea ce a făcut pe uniți să-și revoace subscripțiile.

Testamentul pe care la făcut nemuritorului mecenat la 1869, în anul premurgător morții, a fost o surpriză în deosebi pentru unguri.

Conferențiarul a arătat că întâia notiță despre o intenție a lui Gojdu de a lăsa o fundație pentru studenții români se află într'un ziar românesc din 1862, unde se spune că la o petrecere a studenților români din Pesta, la vila lui Gojdu, unul dintre studenți a făcut aluzie la un eventual legat pentru studenți, iar Gojdu a răspuns că va lăsa la moartea sa astfel de dispoziții, ca și de-acolo din mormânt să fie mereu între studențimea română.

S'a ținut de cuvânt într'un chip nebanuit și și-a lăsat înreaga avere, afară de câteva mobile rezervate fa-

miliei, pentru burse destinate studențimii române ortodoxe. Legatul era extraordinar de mare pentru vremea aceea: în total aproape 600,000 de fiorini, dar s'a redus prin unele sarcini ce rămăseseră asupra lui, și mai ales prin faptul că era alcătuit în parte din acțiuni al unor întreprinderi nu prea prospere. A fost pus sub conducerea unui comitet alcătuit din cei trei arhierii ortodocși și din câte doi mireni de fiecare eparhie. Din veniturile lui s'au crescut anual zeci de studenți români ortodocși; ba în anii din urmă numărul bursierilor ajunsese să fie chiar de 160—170 pe an. Se poate spune, că aproape n'au fost trei-patru la sută dintre românii ortodocși, cari au învățat carte în Ungaria jumătății de veac din urmă, care să nu fi fost bursieri ai fundației Gojdu.

Din cauza lipsei legăturilor normale cu Ungaria, fundația a rămas nevalorificată în ultimii 10 ani, dar după ce a ajuns acum în discuția conferenței dela Haga, ministrul de externe ungar Valko a declarat, că va fi redată cât de curând destinației.

Fundațiunea lui Emanoil Gojdu

Despre această fundație reamintim, cu prilejul comemorării nemuritorului binefăcător al bisericii noastre, următoarele date:

Indată după moartea lui Gojdu, în Februar 1870, fundația s'a inactivat. Avera ei se compunea din o casă în strada Regală din Budapesta, în valoare de 226 000 fl., o vilă la Rákos în preț de 30,000 fl., cinci pământuri în jurul Budapestei, în valoare de 25,000 fl., 54 acții dela Casa pe păstrare din Pesta, în valoare de 143 100 fl. și 40 acțiuni dela moara «Concordia» din Pesta, în valoare de 15,600 fl. În total deci cel dintâi inventar al fundației era de 439,007 fl. 55 cr., afară de suma de 100,600 fl. pe care fundația avea să o încaseze dela diferiți datorași ai lui Gojdu.

În anul următor, 1871, s'a și început distribuirea burselor la 4 studenți 600 fl., în 1872 la 12 studenți 1550 fl., în 1873 la 33 studenți 4347 fl., în 1874 la 28 studenți 5530 fl., în 1875 la 33 studenți 4590 fl. și așa mai departe în fiecare an tot mai mult. Până la 1916 au beneficiat din această fundație 6000 de studenți români dela toate școlile din țară și

străinătate. Dela 1916 nu s'a mai putut da nici un ajutor.

În anul 1880 s'a cumpărat și casa din strada Dob, în anul 1882 s'au vândut pământurile și vila dela Rákos cu 125,000 fl. și în 1884 s'a cumpărat casa din strada Holló, cari împreună cu cea din strada Regală făceau un complex unic cu trei fronturi către trei străzi. Pe acest teren s'au zidit apoi la 1898 cele 7 palate, cari împreună strada Dob cu strada Regală, iar în casa din strada Holló s'au instalat birourile și capela ortodoxă română.

La 1914, când a izbucnit războiul, averea fundației era de 7.338.598 cor. 40 fil. Cu intrarea României în război, întreaga averea a rămas izolată în Ungaria, și astăzi se duc mereu tratative cu guvernul unguresc pentru soluționarea acestei cauze. Astăzi averea fundației este prețuită la circa 400 milioane lei.

Nr. 1175 3/I 1930.

COMUNICAT

Anul trecut s'au împlinit zece ani de când I. P. S. Sa, Patriarhul Miron Cristea a fost ales Mitropolit al Ungro-Vlahiei și Primat al României. Din acest prilej scriitorul I. Rusu Abrudeanu a publicat o carte festivă intitulată: «Patriarhul României Dr. Miron Cristea» prin care se expune viața și faptele I. P. S. Sale ca bărbat al Bisericii și de stat până în ziua de azi.

Scrierea de importanță istorică o recomandăm tuturor preoților spre a o procura pentru bibliotecile parohiale, cu atât mai vârtos că I. P. S. Sa și-a început cariera bisericească în arhiepiscopia noastră și opera din tinerețe a fost închinată sfintei noastre Biserici din aceste părți.

Scrierea comemorativă se găsește spre desfacere la Librăria arhiepiscopozană și costă Lei 500.

Consiliul arhiepiscopesc.

Citiți și răspândiți ziarul

Telegraful Român

ie facem uniților bisericească? Ei să fi stat la noi că aici aveau bisericească. Acum dacă au trecut la unație, facă-și bisericească dacă le trebuie. Trecând în sfârșit și cele 8 zile și venind solgăbirău a treia oară în comună, îl ia pe popa Nicolae și pe epitropii săi și intrând în biserică îi provoacă să-și iee cărțile din strană și praporii, căci biserica de aici înainte va fi a uniților și a preotului lor. Astfel li s'a luat biserica și cimitirul, cari până astăzi formează proprietatea parohiei unite, căreia i s'a pus bază numai mai târziu la anul 1810 și numără azi circa 30 familii, față de 85 familii ortodoxe.

După luarea bisericii pe seama uniților, credincioșii ortodocși au rămas însărcinați cu îngrijirea ei și după ce a trecut în posesiunea uniților și erau datorii în tot anul să li-o bulgărească, spoiască și văruiască, ceea ce au și făcut neîntrerupt timp de peste 100 ani până prin anul 1880,

după cum spune credinciosul nostru de azi, fost și epitrop bisericesc Nicolae Precup, în vârstă de 84 ani, care însuși a luat parte la munca celor cari puneau în ordine și curățenie biserica unită în fiecare post al păresimilor.

Iar despre prigoana catolică din veacul al 18-lea contra bisericii noastre, atât credinciosul Dumitru Turc cât și Naftailă Goga născ. în a. 1825, ai cărui părinți și moși au luat parte la întâmplările împreunate cu răpirea bisericii (Mama lui Naftailă Goga numită: «Gogoia» a trăit 99 ani) nu au putut să-mi facă decât mărturisiri adevărate avzite din gura părinților și moșilor lor.

Poporul ortodox rămânând fără biserică, nu și-ar fi putut ridica multă vreme alt lăcaș de închinare, fiind nu tocmai numeros și împrejurările grele, dar cu ajutorul lui Borsay li-a succes să-și zidească o altă biserică

de zid cu turn pentru 3 ciopote acoperită cu șindriță. Cel mai bătrâni dintre credincioși pe cari i-am cunoscut și îngropat eu, vorbeau cu respect de Borsay care fiind reformat și neputând suferi unelirile catolicilor, a promis poporului ortodox tot sprijinul lui. Pe popa Nicolae, care la răpirea bisericii a eșit plângând cu cărțile subsuoară din vechea lui bisericuță, îl mângăia încurajându-l: «Nu te suodra Părinte, că facem noi altă biserică». Și s'a ținut de cuvânt, căci le-a dat locul de cimiter pe care să se zidească biserica, a dat materialul de cărămidă și lemnele din pădurea lui, a cumpărat șindrile pentru coperiș, cu un cuvânt, după cum afirmă bătrânii mei poporeni, el însuși a zidit biserica, fiind înmormântat ca un mare ctitor și binefăcător «în biserică» sub strana stângă a cântăreților.

Făcând comentariul datelor din statistica generalului Buccov din

O punere la punct

Organul clerului catolic român: «Păstorul Sufletesc» din Lugoj, în ultimul său număr, sub titlul ironic «O dovadă de favorizare a cultelor neortodoxe în detrimentul ortodoxiei» raportează, că în județul Timișoara, fostul prefect liberal Iuliu Costea, spre a ajutama bisericile, școlile și alte instituții culturale din județ, a înființat un fond.

Fondul se alimentează din contribuțiile comunelor, având a se da ajutor la cei ce, sub trecuta stăpânire, au fost mai mașter tratați.

Conform acestui principiu, la început se dădea numai ortodocșilor.

Anul acesta, spune numitul organ, după o repartizare mai echitabilă, s'au dat 2.600 000 lei bisericilor ortodoxe, 1.000.000 celor catolice (unite și romano-catolice) 600 000 reformatilor și 200.000 luteranilor.

S'a mai dat însă comunelor ortodoxe sub titlul de fanfară și coruri 430.000 lei, față de cari o singură fanfară unită a primit 15.000.

Și se întreabă, numitul organ, unde ești mărit congres național bisericesc?

Intr'adevăr mare favor s'a făcut bisericilor noastre într'un județ cu o populație cu majoritate absolută ortodoxă, că i s'a votat un ajutor de 2½ milioane lei.

În anumite capete deprinse să stea veșnic în fruntea bugetului, atât în vremurile de tristă aducere aminte pentru biserica noastră, cât și în statul național român, înfăptuit nu de papistași, ci de cei 800 000 ortodocși, cari își dorm somnul veșniciei, — nu încap ca și biserica noastră să primească barem ce i se cuvine.

Dar ca să arătăm cum este tratată biserica catolică din partea statului român, fi vom servi organului lugojan, câteva date scoase din bugetul anului acesta al cultelor.

I. În bugetul acestui an se arată la pag. 392 sumele date pentru episcopia romano-catolică din *Timișoara*. Pentru centrul acestei episcopii s'a luat în buget suma de Lei 2.228.728 din care sumă canonicii, 8 la număr, primesc Lei 1.939.200, plusul este pentru funcționarii consistoriali.

Observăm, că această episcopie, prin noua graniță, s'a împărțit în 3 părți: una în Ungaria, alta în Iugoslavia, a treia în România și totuși în România își mai păstrează cei 8 canonici, cari, luați în bugetul statului nostru, au avut până la expropriere ca beneficiu canonical 3200 jugăre pământ arabil de bună calitate, lângă comuna

1760—62 în legătură cu versiunea tradițională rămasă în popor despre răpirea bisericii ortodoxe pe seama uniților în veacul al 18-lea, constatăm că întâmplările coincid și se verifică prin faptul că comisiunea lui Buccov aflând 76 familii ortodoxe fără preot dar cu biserică proprie, nu a îndrăznit a se atinge de drepturile de proprietate ce le avea poporul ortodox asupra bisericii lui, ci a însărcinat pe acest popor a ridica el însuși o altă zidire de biserică pe seama celor 5 familii unite cu doi preoți, ceea ce neîndeplinind, a trebuit să intervină episcopul dela Blaj ca să se răpească biserica ortodoxă existentă pe seama uniților.

Preotul care a mijlocit la episcopul Blajului pentru ridicarea unei biserici unite în comună și respective răpirea bisericii dela ortodocși, nu a nu a putut fi altul decât unul dintre cei doi preoți uniți aflați în comună de comisiunea lui Buccov.

Şag în Bănat. Pentru pământul expropriat li s'a dat despăgubire de cel puțin 4.000.000 lei.

Capitulul a avut, tot ca avere inalienabilă cu destinația de a forma beneficiul canonicilor, încă un bun de câteva mii de jugăre.

Unde este venital acestui bun?

Episcopia catolică a primit 170 jugăre pământ la Cianad, apoi venitul *enorm*, plătit în dolari după prăvăliile dela reședința episcopescă. Scaunul episcopesc e vacant, iar administratorul apostolic e între cei opt canonici, cari își primesc salariul din bugetul statului; sântem îndreptățiți să întrebăm: ce se face cu venitul episcopesc, pentru că din buget aflăm, că afară de canonici, se plătesc din bugetul statului român 289.528 lei pentru funcționarii dela Consistor, deși aceștia ar avea să fie plătiți din venitul episcopesc.

Episcopul catolic din Timișoara are rentele de expropriere după pământul dela Unip, are 170 jugăre pământ la Cianad, apoi venitul *enorm*, plătit în dolari după prăvăliile dela reședința episcopescă. Scaunul episcopesc e vacant, iar administratorul apostolic e între cei opt canonici, cari își primesc salariul din bugetul statului; sântem îndreptățiți să întrebăm: ce se face cu venitul episcopesc, pentru că din buget aflăm, că afară de canonici, se plătesc din bugetul statului român 289.528 lei pentru funcționarii dela Consistor, deși aceștia ar avea să fie plătiți din venitul episcopesc.

II. Episcopul romano catolic din Oradea a avut ca beneficiu 190.000 jugăre pământ arabil și pădure. S'a făcut exproprierea și episcopia a primit renta în valoare de 50.000.000 lei care aduce un venit curat de 2.500.000 lei. Ce se face cu această sumă, căci și pentru funcționarii consistorului dela această episcopie s'a prevăzut suma de 256.104 lei în bugetul statului? Și când ne gândim, că nici la Oradea nu este episcop titular, iar administratorul apostolic, fiind și canonic, își primește retribuțiunile și dela capitolul...

III. Episcopul romano catolic din Satu mare are 11.000 jugăre de pământ arabil, rămas pe teritoriul Ungariei, și cu toate acestea ministrul cultelor a prevăzut în buget suma de Lei 157.500 pentru trei funcționari dela Consistor.

IV. Tot așa stăm cu episcopia dela Alba-Iulia. Se plătesc din bugetul statului 8 canonici cu suma de 1.881.600 lei și 12 funcționari centrali cu 643.166 lei.

Așa dară se dă, pentru consistorul catolic din Alba Iulia, nu mai puțin Lei 2.524.766. —

Iată deci, dlor dela Păstorul Sufletesc, cum sânt de persecutați și nedreptățiți, din partea statului național român, catolicii, cari și astăzi tânjesc după regnum marianum.

Pagina sfinților Părinți

Sfântul Vasile cel Mare

(Traducere adaptată din J. Tixeront)

I. *Viața.* S'a născut în anul 329 în Cesarea Capadochiei dintr'o familie de avocați și de retori, originară din Pont. Familia, numărând zece copii, era creștină. Bunica, Macrina «cea bătrână», cunoscuse și ascultase pe sfântul Grigorie făcătorul de minuni. Doi din frați, Grigorie din Nisa și Petru din Sebasta au fost episcopi, ca Vasile. Sora lui mai mare Macrina «cea tânără» și mama lui Emelia, odată văduvă, au îmbrățișat viața monahală. După ce a cercetat școlile din Cesarea, sfântul Vasile a studiat la Constantinopol, apoi la Atena, unde a ajuns în 351 și a legat cunoscuta prietenie cu Grigorie Teologul. La întoarcerea sa în Cesarea 356, a făcut câțva timp cursuri de retorică, dar la insistențele surorii sale Macrina, a renunțat la funcțiunile sale, a primit botezul, s'a convertit (după cum o spune el) și doritor de-a îmbrățișa viața monahală, a vizitat mai întâi în decursul unui an sau doi

(356—358) mănăstirile din Egipt, Palestina, Celesiria și din Mesopotamia. Apoi a întemeiat, pe malurile Irisului în Pont în dieceza Iborra o mănăstire populată în scurtă vreme, în fața celei din Anesi întemeiată de sora sa; acolo a rămas cinci ani. În 362 revine pentru a da ajutor episcopului său Dianius, după moartea căruia, Vasile e hirotonit întru preot de urmașul lui Eusebie 363; după o scurtă neînțelegere cu acesta, Vasile devine dela 365 încolo ajutorul și sfătuitorul lui intim. În 370 Eusebie moare, iar Vasile este ales în locul lui, și în decurs de opt ani dă dovezile cele mai eclatante despre puternica sa credință, despre dragostea sa, de zelul său precum și de paciența și de voința sa de fer. În 371 rezistă împăratului arian Valens, în 372 episcopului usurpator din Tiana, Antim, ereticului Eustatie din Sebasta și lucrează cu răvnă pentru a stabili ortodoxia în Orient. Intotdeauna bolnav și istovit înainte de vreme, e firesc să nu fi văzut rodul sămănăturii bogate pe care a făcut o. La vârsta de 50 de ani moare, 1 Ianuar 379. Biserica noastră pe lângă ziua morții, îi mai serbează aniversarea și la 30 Ianuar alături de ceilalți doi mari dascăli ai lumii, Grigorie și Ioan.

II. *Caracterul și aprecierea.* Sf. Vasile face parte din șirul marilor episcopi, a căror autoritate a fost covârșitoare asupra contemporanilor lor. El s'a impus prin talentele și virtuțile sale, prin știința și arta de-a păstorii și guvernă, prin nobleța caracterului său și prin abilitatea de-a mânui pe oameni, De-o sănătate subredă, pe care austeritățile sale n'au făcut decât să o altereze și mai mult. Sfântul Vasile, purta într'un trup extenuat, un suflet viril, stăpân în mod absolut de sine, un spirit admirabil de cumpătat, scriitor și practic în acelaș timp, capabil de-a se ridica la cele mai înalte considerațiuni și de-a se interesa de cele mai umile amănunte. Elocvența sa a fost foarte gustată; este de altfel o elocvență firească, familiară, fără mult meșteșug și curgând din izvor. Sfințenia sfântului Vasile nu trebuie trecută cu vederea; viața sa n'a fost decât un lung martiriu pe care însă l-a suportat cu vitejie, seninătate și cu bucurie chiar. Posteritatea supranumindu l cel Mare îndată după moartea lui, n'a făcut decât să traducă admirațiunea, cu care contemporanii săi chiar l-au înconjurat.

III. *Activitate și scrieri.* Pentru a face mai bine cunoscute activitatea și scrierile sfântului Vasile, îl vom privi în ordine succesivă ca teolog, ca păstor, ca autor ascetic, și ca întemeietor de mănăstiri.

A) Ca teolog sfântul Vasile și-a pus toate puterile pentru a apăra credința ortodoxă așa cum a fost precizată la Niceea; a căutat să facă să triumfeze formula o substanță (fire), tre ipostaze (persoane) aplicată sfintei Treimi. La aceasta se rapoartă mai ales: 1. Tratatul împotriva lui Eunomius, în trei cărți (cărțile 4 și 5 nu sunt de sfântul Vasile) compus în 363—365, reprezintă scrierea dogmatică principală a autorului; 2. Tratatul «Despre sfântul Duh», consacrat spre a stabili divinitatea acestei a treia persoane a sfintei treimi, compus în 375. Sfântul Ambrosie s'a inspirat în mare măsură din acest tratat pentru a-ș compune scrierea sa cu acelaș titlu. Este de remarcă că sfântul Vasile, cu toate că dovedește în decursul operei divinitatea sfântului Duh, a evitat însă formulele prea precise, pentru a nu ae isbi de adversari cari păreau a fi dispuși să se apropie de ortodoxie.

B) Păstor și episcop, sfântul Vasile s'a ocupat în acelaș timp de interesele materiale și spirituale ale po-

porului său. Din punct de vedere material el este precursorul operilor de binefacere ce ființează astăzi (în Apus mai ales) printr'o organizațiune veritabilă a asistenței publice. În fiecare orașel mai de seamă din dieceza sa este un azil local unde sunt primiți săracii și bolnavii din ținutul respectiv. În Cesarea el construiește așezământ complet un întreg suburbu, care cuprinde, în afară de biserică și locuințele clerului, ospățiile pentru călători și pelerini, ospiciul bătrânilor, spitalul bolnavilor... locuințele medicilor, ale infirmierilor și servitorilor; apoi grajduri, șoproane și clădiri accesorii. De jur împrejurul clădirilor ospitaliere se desfășurau atelierile de tot felul. Școala de arte și meserii rezervate orfanilor întreținuți de biserică făceau parte după cât se pare din acest tot imens, pe care poporul l a numit «Basiliada». Apoi, din punct de vedere spiritual sfântul Vasile își instruește poporul, veghează asupra disciplinei, se ocupă pentru ca unitatea bisericii din Antiohia să fie păstrată, se pune în legături cu Apusul în vederea obținerii de ajutor împotriva ereziei care bântuia Răsăritul. La acest lucru de zidire duhovnicească se raportează: 1. Operile sale oratorice, între care trebuie să distingem mai întâi cele nouă omilii asupra celor 6 zile ale creațiunii, comentariu foarte interesant, un fel de istorie naturală din care autorul scoate și lecțiuni de morală, lucru imitat de sfântul Ambrosie; apoi 13 omilii asupra diferiților psalmi; 2. Epistolele cu obiect extrem de variat, izvor nesecat pentru istorie, formează partea scrierilor sale cea mai studiată din zilele noastre.

C) În fine sfântul Vasile a fost veritabilul institutor al vieții monahale în Capadochia, viață ce-a conceput-o într'un fel unic. Trei caractere disting concepțiunea sa personală: 1. între starea cenobitică (viață comună) și cea anahoretică (sihăstrie) sfântul se pronunță hotărât pentru prima. Călugării vor trăi împreună în mănăstiri, nu prea numeroși, pentru ca superiorul să poată cunoaște și urmări pe fiecare supus; 2. Austeritățile călugărilor vor fi moderate: nu li se va da decât indispensabilul, dar indispensabilul să li se dea: Vasile nu arată nici o plăcere pentru privațiunile vrednice mai mult de admirat decât de imitat, carierau practicate de anumiți solitari din Egipt; 3. va fi o legătură intimă între călugări și clerul de mir, între mănăstire și biserică. Călugării se vor despărți fizic și moral de lume, ei se vor face însă folositori simplilor credincioși, nu numai prin rugăciunile și exemplele lor, ci prin serviciile care le vor exercita primind copiii pentru a-i instrui. Iată pentru ce sfântul Vasile nu voiește ca mănăstirile să fie prea îndepărtate de orașe. Opera de organizare a sfântului Vasile a exercitat o influență hotărâtoare și asupra Apusului, unde organizațiunile actuale nu sânt decât o aplicare a directivelor sale fericite. La activitatea sa mănăstirească se rapoartă operile sale, «Morales» și «Regulae»...

Scrierile sfântului Vasile se află în Migne, P. Greacă t. XXIX—XXXII.

George Secaș
profesor de teologie.

Pentru preoțime. Stofe bune, lefline, speciale pentru reverenți, se găsesc de vânzare, în cantitate restrânsă, la Librăria Arhidiecezană, Sibiu, cum se poate vedea din anunțul publicat în acest număr. Doritorii sânt invitați a se adresa cu încredere și cât mai curând către Librăria noastră.

INFORMAȚIUNI

Parastas. Duminecă în 9 Februar a. c. la ora 11, în biserica catedrală, după terminarea sfintei Liturgii, s'a oficiat din partea I. P. S. Sale Mitropolitului nostru *Nicolae*, asistat de preoțimea catedralei, parastas solemn pentru odihna sufletului marelui mecenat *Emanoil Gojdu*, în prezența unui mare număr de credincioși, a tinerimii școlare, a profesorilor și a membrilor consiliului mitropolitan și arhiepiscopesc.

Portret al lui Ștefan cel Mare. La paraclisul dela mănăstirea Bistrița, județul Neamțu, sub un strat de var s'a găsit o veche pictură, reprezentând figura Marelui Voevod al Moldovei. Mitropolia a luat măsuri, ca prin specialiști să se lucreze la curățirea ei.

Se vorbește că onorata Direcție dela C. F. R. plănuiește să reducă tarifele de călătorie pentru public. Ar fi un câștig pentru călători, dar și pentru țară — dacă, firește, banul va fi administrat în mod cinstit.

Bilanțul acum apărut, al băncii Albina, face nouă dovadă de propășirea neîntreruptă a vechiului institut bancar. Atât depunerile spre fructificare, ce trec binisor peste un miliard de lei, cât și ramii de operațiuni active, sporesc cu sume considerabile, deși tot mai pătimim de criză economică internă, și deși institutul lucrează cu dobânzi mai moderate decât multe alte bănci din țară. Peste două milioane de lei, din beneficiile realizate, vor fi acordate, ca și în trecut, instituțiilor noastre culturale și filantropice.

Episcopia nouă greco-catolică, proiectată să se înființeze în nordul Ardealului, pare că va fi obținută de orașul Baia-mare spre nemulțumirea greco-catolicilor dela Sighet, cari o reclamă pentru acest oraș, aducând, între alte motive, și argumentul istoric al episcopiei dela *Perl*, — episcopie însă *ortodoxă*, nu greco-catolică. Dacă e vorba, prin urmare, de reînvierea episcopiei dela *Peri*, aceasta nu poate să fie decât tot ortodoxă.

Un fabricant de mezeluri din Cernăuți, Potsudek, pierdu într'o zi o geantă cu un milion de lei. Geanta fu găsită de un țaran, care i-o înapoia. Fabricantul dăruie, ca răsplată, țaranului de omenie suma de o sută de mii de lei.

CĂRȚI ȘI REVISTE

Pentru gazetari A apărut, în franțuzește, cartea ce ni se trimite din partea Legațiunii italiene regale din București, sub titlul: Contractul de muncă a ziaristilor, lucrare de *Amicucci*, deputat în parlamentul italian, secretar al sindicatului național fascist al ziaristilor, cu explicație și comentariu, traducere de Iulien Boucherat, Roma, 1929, un volum de 88 pag. Prețul 5 franci. — Contractul de muncă, între ziarist și între editor, este un model de statute profesionale, care, împreună cu legea presei și regulamentul privitor la registrul profesional, garantează publiciștilor italieni completă independență morală și economică.

Poșta redacției

Dlul C. B. în A. I. Schița a sosit. La ocazie.

